

Sygn. akt VI ACa 1715/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 sierpnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA– Ewa Śniegocka

Sędzia SA– Urszula Wiercińska (spr.)

Sędzia SO del.– Beata Waś

Protokolant– sekr. sądowy Beata Pelikańska

po rozpoznaniu w dniu 6 sierpnia 2013 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa Banku (...) w S.

przeciwko (...) w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 20 września 2012 r.

sygn. akt XX GC 224/12

I oddala apelację;

II zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI ACa 1715/12

UZASADNIENIE

Powód Bank (...) w S. złożył pozew przeciwko (...) domagając się zasądzenia kwoty 1.219.518,29 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 18 sierpnia 2011 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenia kosztów procesu.

W dniu 16 lutego 2012 r. Sąd Okręgowy w Warszawie wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczy zgodny z żądaniem pozwu.

Pozwany (...) złożył sprzeciw od przedmiotowego nakazu zapłaty, wnosząc o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie kosztów postępowania.

Wyrokiem z dnia 20 września 2012 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od (...) na rzecz Banku (...) w S. kwotę 1.219.518,29 zł z ustawowymi odsetkami od 18 sierpnia 2011 r. do dnia zapłaty oraz postanowił o kosztach procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało oparte o następujące ustalenia faktyczne i rozważania.

Dnia 27 maja 2009 r. Bank (...) w S. zawarł z J. S. (1) prowadzącą działalność gospodarczą pod firmą P. P.H.U. (...) umowę kredytu nr (...), na podstawie której powód udzielił kredytu obrotowego na zakup 3 sztuk samochodów marki R. (...) i części do ich zabudowy w kwocie 1.150.000 zł na zasadach i warunkach określonych w umowie. Zgodnie z § 9 ust. 1 pkt 1 powołanej umowy zabezpieczeniem spłaty kredytu była cesja wierzytelności wynikającej z umowy nr (...) z dnia 6 maja 2009 r., której przedmiotem była dostawa przez J. S. (1) na rzecz pozwanego samochodów specjalnych bankowozów, w ilości 3 sztuk.

Również w dniu 27 maja 2009 r. Bank (...) w S. zawarł z J. S. (1) umowę o przelew wierzytelności na zabezpieczenie, na mocy której – celem zabezpieczenia wierzytelności powoda z tytułu opisanej wyżej umowy kredytu – J. S. (1) przeniosła na powoda swoje wierzytelności w stosunku do pozwanego wynikające z umowy nr (...) z dnia 6 maja 2009 r. do wysokości zadłużenia kredytu wraz z odsetkami i kosztami stwierdzonymi w księgach powoda. Stosownie do treści § 12 ust. 1 zawartej pomiędzy J. S. (1) a pozwanym umowy nr (...), J. S. (1) bez pisemnej zgody pozwanego nie mogła zbyć na rzecz osób trzecich praw i obowiązków z niej wynikających.

W piśmie z dnia 27 maja 2009 r. J. S. (1) zawiadomiła S. S. - Dyrektora Departamentu Ochrony (...) o przelewie wierzytelności wynikających z umowy nr (...) z dnia 6 maja 2009 r. W tym samym piśmie S. S. potwierdził, w lokalu pozwanego, w którym mieści się Departament Ochrony (...), przeznaczonym do obsługi klientów, na co wskazuje pieczęć przy podpisie S. S. – przyjęcie do wiadomości informacji o cesji, jednocześnie wskazał, iż „zobowiązujemy się wszelkie należności wobec P.P.H.U. (...) z siedzibą w W., ul. (...) przekazać na rzecz Banku (...) w S. Oddział w Ż.”. Z uwagi na swój przedmiot umowa nr (...) z dnia 6 maja 2009 r. związana była bezpośrednio z zadaniami Departamentu Ochrony pozwanego kierowanego przez S. S..

Podobny sposób zabezpieczania wierzytelności powoda względem J. S. (1), tj. przez przelew wierzytelności przysługującej J. S. (1) względem pozwanego na zabezpieczenie wierzytelności powoda, zaistniał już wcześniej. Na podstawie umowy o przelew wierzytelności na zabezpieczenie z dnia 30 września 2008 r. – celem zabezpieczenia wierzytelności powoda – J. S. (1) przeniosła na rzecz powoda przysługujące jej względem pozwanego wierzytelności z umowy nr (...) z dnia 3 stycznia 2008 r., przy czym zauważyć należy, że – podobnie jak to miało to miejsce w przypadku umowy nr (...) z dnia 6 maja 2009 r. – również w przypadku umowy nr (...) z dnia 3 stycznia 2008 r. do przeniesienia przez J. S. (1) praw z niej wynikających niezbędna była pisemna zgoda pozwanego. W związku z zawarciem umowy o przelew wierzytelności na zabezpieczenie z dnia 30 września 2008 r., pismem z dnia 30 września 2008 r. zawiadomiła ona S. S. działającego wówczas także jako Dyrektor Departamentu Ochrony (...) o przelewie wierzytelności wynikających z umowy nr (...) z dnia 3 stycznia 2008 r. W tym samym piśmie S. S. – w sposób tożsamy treściowo jak w piśmie z dnia 27 maja 2009 r. – własnoręcznym podpisem potwierdził – w lokalu pozwanego przeznaczonym do obsługi klientów, na co wskazuje pieczęć przy podpisie S. S. – przyjęcie do wiadomości informacji o cesji i jednocześnie wskazał, iż „zobowiązujemy się wszelkie należności wobec P.P.H.U. (...) z siedzibą w W., ul. (...) przekazać na rzecz Banku (...) w S. Oddział Ż.”. Dnia 30 czerwca 2009 r. pozwany – zgodnie z zawartą umową przelewu wierzytelności na zabezpieczenie z dnia 30 września 2008 r. – dokonał dwóch przelewów na rzecz powoda na kwoty 640.000 zł oraz 407.082,04 zł, tym samym pozwany nie kwestionował ani ważności, ani skuteczności umowy przelewu wierzytelności na zabezpieczenie z dnia 30 września 2008 r., jak również formy, sposobu i umocowania S. S. do wyrażenia zgody na zawarcie umowy.

Pismem z dnia 20 czerwca 2011 r. powód wezwał pozwanego do przedstawienia aktualnego stanu realizacji umowy nr (...) z dnia 6 maja 2009 r., ze wskazaniem - czy wynagrodzenie należne z tytułu tej umowy zostało wypłacone bezpośrednio do rąk J. S. (1). W odpowiedzi pozwany pismem z dnia 12 maja 2010 r. poinformował pozwanego, że J. S. (1) dokonała anulowania cesji wierzytelności wynikających z umowy nr (...) z dnia 6 maja 2009 r., jednocześnie informując o zawarciu umowy cesji tych samych wierzytelności na rzecz (...) spółki z o.o. oraz, że umowa nr (...) z dnia 6 maja 2009 r. została zrealizowana przez podpisanie protokołu odbioru końcowego trzech samochodów R. (...) w dniu 26 maja 2010 r., a także, że w dniu 27 maja 2010 r. pozwany otrzymał trzy faktury VAT o numerach (...) wystawione przez J. S. (1). Należności wynikające z tych faktur zostały przelane w części na rzecz (...) spółki z o.o., a w pozostałej części na rzecz J. S. (1).

Umowa nr (...) z dnia 6 maja 2009 r. została wykonana przez J. S. (1) w sposób należyty, a zatem wierzytelność z niej wynikająca do zapłaty wynagrodzenia w wysokości 2.387.967 zł powstała. Pozwany uiszczył na rzecz J. S. (1) i (...) spółki z o.o. łączną kwotę 2.387.967 zł.

Pismem z dnia 28 lipca 2011 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty w nieprzekraczalnym terminie 21 dni kwoty 1.219.518,29 zł tytułem wierzytelności o zapłatę wynagrodzenia wynikającego z umowy nr (...) z dnia 6 maja 2009 r., która to wierzytelność została na powoda przelana na podstawie umowy o przelew wierzytelności na zabezpieczenie z dnia 27 maja 2009 r.

Sąd Okręgowy wskazał, że kluczowym dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy było rozważenie następujących zagadnień, tj. czy pozwany został skutecznie powiadomiony o zawarciu pomiędzy powodem a J. S. (1) umowy o przelew wierzytelności na zabezpieczenie z dnia 27 maja 2009 r. i czy S. S. działając jako Dyrektor Departamentu Ochrony (...) był umocowany, aby ze skutkiem dla pozwanego wyrazić zgodę na dokonanie przez J. S. (1) przelewu wierzytelności wynikającej z umowy nr (...) i ewentualnie, czy oświadczenie S. S. z dnia 27 maja 2009 r. może być uznane za taką zgodę oraz jakie są skutki umowy o przelew wierzytelności na zabezpieczenie z dnia 27 maja 2009 r. i powiadomienia pozwanego o jej zawarciu, a w szczególności czy pozwany – po zawarciu tej umowy i po powiadomieniu pozwanego o tym fakcie – mógł skutecznie zwolnić się z zobowiązań wynikających z umowy nr (...) świadcząc bezpośrednio J. S. (1) lub innemu wskazanemu przez nią podmiotowi.

Odnosząc się do pierwszego zagadnienia zauważyć należy, że mimo, iż art. 56 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowy Banku Polskim ustanawia zasadę jednoosobowego składania oświadczeń woli w zakresie praw i obowiązków majątkowych pozwanego przez Prezesa (...) lub składania tych i oświadczeń przez dwie wskazane osoby działające łącznie, to ust. 2 wprowadza istotny wyjątek w tym zakresie wskazując, że „do wykonywania czynności określonego rodzaju lub czynności szczególnej, osoby wymienione w ust. 1 mogą ustanowić pełnomocnika działającego samodzielnie w granicach udzielonego pełnomocnictwa”. Przytoczony przepis dopuszcza więc możliwość ustanowienia pełnomocnika do dokonywania czynności określonego rodzaju lub określonej czynności, który umocowany jest do samodzielnej reprezentacji pozwanego. Art. 56 nie mógł więc wyłączyć dobrej wiary J. S. (1) ani też powoda, iż S. S. działając jako Dyrektor Departamentu Ochrony pozwanego jest uprawniony do samodzielnego przyjęcia do wiadomości i wyrażenia zgody na zawarcie pomiędzy J. S. (1) a powodem umowy o przelew wierzytelności na zabezpieczenie z dnia 27 maja 2009 r., tym bardziej, że uprzednio S. S. udzielił analogicznej zgody na dokonanie przelewu przez J. S. (1) na rzecz powoda wierzytelności wynikającej z umowy o analogicznej treści i o analogicznym przedmiocie - umowa nr (...) z dnia 3 stycznia 2008 r. i umowa nr (...), a pozwany w żaden sposób nie kwestionował zarówno ważności, jak i skuteczności uprzedniej zgody. Należy zatem podzielić stanowisko powoda, że – nawet, gdyby S. S. nie posiadał stosownego umocowania – do jego oświadczenia z dnia 27 maja 2009 r. zastosowanie znajduje art. 97 k.c., zgodnie z którym osobę czynną w lokalu przedsiębiorstwa przeznaczonym do obsługi publiczności poczytuje się w razie wątpliwości za umocowaną do dokonywania czynności prawnych, które zazwyczaj bywają dokonywane z osobami korzystającymi z usług tego przedsiębiorstwa. Jak wskazał Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 27 lipca 2010 r. (I GSK 988/ 09), obsługa publiczności należy interpretować jako zawieranie z klientami umów, a także dokonywanie innych czynności, które się z tym wiążą. Zwrot „lokal przedsiębiorstwa” należy natomiast interpretować, jako lokal wchodzący w skład przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 55⁽¹⁾ k.c. przeznaczony do obsługi klientów. Z kolei w wyroku z dnia 5 grudnia 2003 r. (IV CK 186/02), Sąd Najwyższy wskazał, że „Przepis art. 97 k.c. odnosi się do wszystkich osób, które mają faktyczną możliwość dokonywania czynności prawnych w obiektach przedsiębiorstwa i zastosowanie zawsze, gdy przedsiębiorstwo nie poinformowało w sposób wyraźny swoich klientów o tym, że konkretne osoby czynne w jego lokalu nie są umocowane do zawierania umów”. Należy także zwrócić uwagę na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 1997 r. (III CKN160/97), w którym stwierdzono, że „ochrony tej klient może zostać pozbawiony jedynie w razie ustalenia, że przy zawieraniu umowy wiedział o tym, iż zawiera ją z osobą nie umocowaną do takich działań, albo gdyby okoliczności wykluczały wszelką wątpliwość co do umocowania (braku umocowania) tej osoby do zawierania umów ze skutkiem dla przedsiębiorstwa”.

Sąd Okręgowy w pełni podzielił powołane orzecznictwo i w konsekwencji stwierdził, że zarówno powiadomienie o zawarciu umowy o przelew wierzytelności na zabezpieczenie z dnia 27 maja 2009 r., jak i zgoda na tę umowę wyrażona przez S. S. jako Dyrektora Departamentu Ochrony (...) zostały dokonane z bezpośrednim skutkiem dla pozwanego. W pierwszej kolejności zauważyć należy, że powiadomienie o przedmiotowej umowie oraz wyrażenie zgody na jej zawarcie nastąpiło – jak wynika z pieczęci zamieszczonej na oświadczeniu z dnia 27 maja 2009 r. – w lokalu pozwanego mieszczącym się przy ul. (...), w którym mieści się Departament Ochrony (...) przeznaczonym do obsługi klientów, a więc w którym zawierane są również umowy związane z działalnością tego Departamentu. Umowa nr (...) z dnia 6 maja 2009 r. oraz wszelkie związane z nią czynności, oświadczenie, itp. związane są z działalnością Departamentu Ochrony (...). Nadto skoro art. 97 k.c. odnosi się do każdej osoby mającej faktyczną możliwość dokonywania czynności w lokalu przedsiębiorcy, to tym bardziej ma on zastosowanie do S. S. Dyrektora Departamentu, z którego działalnością związana jest umowa. Ponadto zauważyć należy, że nie tylko pozwany nie poinformował wyraźnie J. S. (1) czy powoda, że S. S. nie był uprawniony do składania oświadczeń dotyczących umowy nr (...) z dnia 6 maja 2009 r., w tym do udzielenia zgody na przeniesienie przez J. S. (1) praw z niej wynikających, lecz w dotychczasowej praktyce S. S. wyraził już zgodę, która była uznawana przez pozwanego za skuteczną.

Należy także rozważyć - czy oświadczenie S. S. z dnia 27 maja 2009 r. stanowiło zgodę na zawarcie umowy przelewu wierzytelności na zabezpieczenie z dnia 27 maja 2009 r. W oświadczeniu tym nie posłużono się wyraźnie sformułowaniem „wyrażam zgodę” lub podobnym, to jednak treść oświadczenia, a w szczególności sformułowania „zobowiązujemy się wszelkie należności wobec P.P.H. U. (...) w W., ul. (...) przekazać na rzecz Banku (...) w S.”, w świetle art. 65 § 1 k.c., nie może budzić wątpliwości, że pozwany wyraził zgodę na zawarcie przedmiotowej umowy. Zgodnie, bowiem z powołanym przepisem „oświadczenie woli należy tak tłumaczyć, jak tego wymagają ze względu na okoliczności, w których złożone zostało, zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje”. Ponadto złożone uprzednio przez S. S. oświadczenie z dnia 30 września 2008 r. o analogicznej treści traktowane było przez strony jako zgodę na zawarcie umowy przelewu wierzytelności przysługującej J. S. (1) względem pozwanego i nie było przez pozwanego kwestionowane.

Kolejnym zagadnieniem jest charakter prawny i skutki prawne umowy przelewu wierzytelności na zabezpieczenie z dnia 27 maja 2009 r. Zgodnie z dominującym poglądem doktryny przelew wierzytelności na zabezpieczenie stanowi kategorię przelewu wierzytelności w rozumieniu przepisów Kodeksu cywilnego i do którego przepisy te stosuje się wprost, a więc wywołuje on skutek rozporządzający w postaci przejścia wierzytelności cedenta na cesjonariusza. Przelew wierzytelności na zabezpieczenie różni się tym tylko od zwykłego przelewu wierzytelności, że w umowie przelewu na zabezpieczenie zawarte jest dodatkowe postanowienie zobowiązujące cesjonariusza do zwrotnego przeniesienia wierzytelności na cedenta w razie wystąpienia określonej w umowie sytuacji, którą przeważnie jest zaspokojenie przez cedenta zabezpieczonej wierzytelności cesjonariusza, jednak nie wpływa na zasadniczy skutek przelewu wierzytelności na zabezpieczenie, jakim jest przejście wierzytelności będącej przedmiotem przelewu na cesjonariusza. Podzielając w pełni powyższą ocenę charakteru prawnego i skutków przelewu wierzytelności na zabezpieczenie stwierdzić należy, że na skutek zawarcia pomiędzy J. S. (1) a powodem umowy o przelewie wierzytelności na zabezpieczenie z dnia 27 maja 2009 r. na powoda przeszły (w chwili ich powstania) wierzytelności wynikające z zawartej pomiędzy J. S. (1) a pozwanym umowy nr: (...) z dnia 6 maja 2009 r. Powyższej oceny nie zmienia okoliczność, że zamiast postanowienia zobowiązującego powoda do zwrotnego przeniesienia na J. S. (2) przelanej wierzytelności, w § 7 umowy przelewu wierzytelności na zabezpieczenie strony zawarły warunek rozwiązujący stanowiąc, że „w przypadku spłaty kredytu przez kredytobiorcę przelew traci moc i kredytobiorca staje się z powrotem wyłącznie uprawniony do tej wierzytelności”, tym bardziej, że warunek ten nie ziścił się. Jak wynika z powyższych rozważań do umowy o przelew wierzytelności na zabezpieczenie z dnia 27 maja 2009 r. mają wprost zastosowanie przepisy Kodeksu cywilnego o przelewie wierzytelności, a w szczególności art. 512 k.c. Stosownie do tego przepisu „dopóki zbywca nie zawiadomił dłużnika o przelewie, spełnienie świadczenia do rąk poprzedniego wierzyciela ma skutek względem nabywcy, chyba że w chwili spełnienia świadczenia dłużnik wiedział o przelewie. Przepis ten stosuje się odpowiednio do innych czynności prawnych, dokonanych między dłużnikiem a poprzednim wierzycielem.”. Wnioskując a contrario z przytoczonego przepisu stwierdzić należy, że od chwili zawiadomienia dłużnika przez zbywcę wierzytelności o przelewie dłużnik może zwolnić się ze zobowiązania wyłącznie przez świadczenie na rzecz

nabywcy wierzytelności. Stosownie natomiast do zdania drugiego art. 512 k.c. zasada wyrażona w tym przepisie ma zastosowanie do innych czynności prawnych dokonanych między dłużnikiem a wierzycielem. W konsekwencji z uwagi na powiadomienie przez J. S. (3) S. o zawarciu umowy o przelew wierzytelności na zabezpieczenie z dnia 27 maja 2009 r., po pierwsze bezskuteczne było i to zarówno wobec pozwanego, jak i powoda jednostronne zawiadomienie pozwanego przez J. S. (1) o „anulowaniu cesji” dokonanej z powodem. Od tego momentu pozwany posiadał już wiedzę, że wierzytelności z umowy nr (...) z dnia 6 maja 2009 r. nie przysługują J. S. (1), lecz powodowi. Podobnie nie odniosło skutku względem powoda dokonanie płatności wynagrodzenia wynikającego z tej umowy bezpośrednio na rzecz (...) spółki z o.o. W świetle art. 512 k.c., pozwany w dalszym ciągu jest zobowiązany względem powoda z tytułu umowy przelewu wierzytelności w związku z umową nr (...) z dnia 6 maja 2009 r.

Powyższy wyrok został zaskarżony przez pozwanego (...), który wniósł o zmianę orzeczenia przez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów postępowania procesowego, z uwzględnieniem kosztów postępowania odwoławczego, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Zaskarżonemu wyrokowi pozwany zarzucił:

- 1) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, polegający na błędnych założeniach, że:
  - a) pozwany nie wypowiedział się w przedmiocie zgody na dokonanie cesji wierzytelności,
  - b) potwierdzenie przyjęcia zawiadomienia o cesji oraz złożenie oświadczenia o zobowiązaniu się do wykonania cesji nastąpiło w ramach prowadzonej przez pozwanego działalności usługowej i w lokalu przeznaczonym zazwyczaj do obsługi publiczności,
  - c) powód był w dobrej wierze przyjmując oświadczenie S. S. złożone kontrahentce (...) J. S. (1) prowadzącej działalność gospodarczą pod firmą P. P.H.U. (...) o przyjęciu do wiadomości i do realizacji dokonanej przez nią, na rzecz powoda cesji należności przypadającej jej od (...),
- 2) naruszenie prawa materialnego, tj.:
  - a) art. 104 k.c. przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że nie wywołał on skutku w postaci nieważności złożonego w dniu 27 maja 2009 r. przez S. S. oświadczenia,
  - b) art. 97 k.c. przez przyjęcie, że ma on zastosowanie w sytuacji, w której (...) nie świadczył usług, lecz sam był usługobiorcą, a ponadto oświadczenie złożone w imieniu (...) było złożone w lokalu przeznaczonym do obsługi publiczności,
  - c) art. 509 k.c. przez przyjęcie, że dokonana przez J. S. (1) cesja na rzecz powoda wierzytelności z umowy zawartej z (...) była skuteczna, pomimo zastrzeżenia umownego o konieczności uzyskania zgody (...) na dokonanie przelewu.

W odpowiedzi powód wniósł o oddalenie apelacji oraz zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie, mimo, że część z podniesionych w niej zarzutów należy uznać za trafne. Sąd II instancji nie podziela ustaleń i ocen dokonanych przez Sąd Okręgowy jedynie w zakresie, który skutkował subsumcją stanu faktycznego sprawy pod normę art. 97 k.c. Ponadto Sąd Apelacyjny postanowił uzupełnić postępowanie dowodowe, którego celem było dokonanie ustaleń w zakresie praktyki strony pozwanej w przedmiocie realizacji cesji wierzytelności, tj. postanowiono przeprowadzić dowód z dokumentów, w których pozwany wyraził zgodę w trybie § 12 umowy nr (...) z dnia 6 maja 2009 r. na dokonanie przez J. S. (1) przelewu wierzytelności wynikającej ze wskazanej umowy na rzecz (...) spółki z o.o., który to element sprawy zostanie rozważony w dalszej części uzasadnienia.

Powód domagał się zapłaty kwoty 1.219.518,29 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 18 sierpnia 2011 r. Wyjaśniając podstawę żądania Bank (...) w S. podał, iż J. S. (1) przeniosła na rzecz powoda przysługujące jej w stosunku do (...) wierzytelności wynikające z realizacji umowy nr (...) zawartej w dniu 6 maja 2009 r. W postępowaniu

pierwszoinstancyjnym, jak i odwoławczym pozwany nie kwestionował obowiązku zapłaty niniejszej kwoty z tytułu wykonania umowy nr (...). Przedmiotem sporu pozostawała natomiast skuteczność przelewu wierzytelności dokonana przez J. S. (1) na powodowy Bank.

Stosownie do treści art. 509 § 1 k.c. wierzyciel może bez zgody dłużnika przenieść wierzytelność na osobę trzecią (przelew), chyba że sprzeciwiałoby się to ustawie, zastrzeżeniu umownemu albo właściwości zobowiązania. W § 12 ust. 1 umowy nr (...) z dnia 6 maja 2009 r. łączącej (...) i J. S. (1) zawarto postanowienie uzależniające możliwość zbycia wierzytelności od zgody pozwanego (k. 25). Stanowiska stron odnośnie skuteczności udzielonej przez stronę pozwaną zgody były rozbieżne. Pozwany podnosił, iż z uwagi na wynikającą z art. 56 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim zasadę łącznej reprezentacji dwóch pełnomocników, wyrażona zgoda (oświadczenie złożone przez Dyrektora Departamentu Ochrony (...) – S. S.) była nieważna, albowiem dokonany w dniu 27 maja 2009 r. przelew wierzytelności był początkowo obarczony sankcją bezskuteczności zawieszanej, podnosząc, że odmówił udzielenia następczej zgody na przedmiotową cesję. W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy w sposób nieuprawniony przyjął, że w stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy znajduje zastosowanie art. 97 k.c. Zgodnie z treścią powołanego przepisu osobę czynną w lokalu przedsiębiorstwa przeznaczonym do obsługi publiczności poczytuje się w razie wątpliwości za umocowaną do dokonywania czynności prawnych, które zazwyczaj bywają dokonywane z osobami korzystającymi z usług tego przedsiębiorstwa. W pierwszej kolejności należy podkreślić, iż przepis ten znajduje zastosowanie „w razie wątpliwości”. Art. 56 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim wprost wskazuje, że do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych (...) są upoważnieni prezes (...) albo dwie osoby działające łącznie spośród: wiceprezesów (...) lub pozostałych członków zarządu (...) oraz pełnomocników powoływanych przez zarząd (...) albo osobę przez niego do tego upoważnioną, działających w granicach udzielonych im pełnomocnictw. Art. 56 ust. 2 cytowanej ustawy stanowi zaś, iż do wykonywania czynności określonego rodzaju lub czynności szczególnych osoby wymienione w ust. 1 mogą ustanowić pełnomocnika działającego samodzielnie w granicach udzielonego pełnomocnictwa. Zdaniem Sądu Apelacyjnego nieuprawnione jest powoływanie się przez powoda na fakt, iż jako podmiot działający na podstawie innej ustawy oraz ze względu na to, że (...) jest osobą prawną nie wpisaną do Krajowego Rejestru Sądowego, powód nie mógł znać szczegółów reprezentacji strony pozwanej. (...) jest podmiotem działającym na podstawie przepisów powszechnie obowiązującego prawa, w związku z czym zapewniona jest jawność sposobu reprezentacji. Powód jako profesjonalista, wykonując swoją działalność zgodnie z należyłą starannością w stosunkach tego rodzaju, determinowanych m.in. wartością przedmiotu transakcji oraz zawodowym charakterem swojej działalności gospodarczej (art. 355 § 1 i 2 k.c.) winien zapoznać się z przepisami regulującymi sposób reprezentacji (...). Tym samym uzasadnione jest stanowisko, że już treść przepisów regulujących sposób reprezentacji pozwanego nie powinna była skutkować wywołaniem u powoda „jednoznacznego wrażenia”, że S. S. jest umocowany do działania w imieniu (...), składania oświadczeń woli w imieniu tego podmiotu. Ponadto art. 97 k.c. chroni co do zasady zaufanie klientów przedsiębiorcy dokonywanych w bezpośrednim kontakcie klienta z osobami czynnymi w lokalu przeznaczonym do obsługi publiczności. Brak bezpośredniego kontaktu nie czyni żadnej różnicy w sytuacji stron, niezależnie czy czynność prawna dokonywana jest w lokalu przedsiębiorstwa, czy poza nim, albowiem adresat danego oświadczenia nie jest w stanie tego elementu zweryfikować, a posługiwanie się przez osobę podpisującą dane oświadczenie pieczęcią firmową ze wskazanym adresem nie ma znaczenia, ważność oświadczeń w obrocie cywilnoprawnym nie jest bowiem uzależniona od posługiwania się np. pieczęcią. Ponadto art. 97 k.c. znajduje zastosowanie do czynności typowych dla danego przedsiębiorcy. (...) został powołany na podstawie ustawy w określonym w niej celu. W ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowy Banku Polskim sformułowane zostały zadania podmiotu i zakreślony został przedmiot jego działalności. Nie budzi rozsądnych wątpliwości, że zakupienie bankowozów i dokonywanie z tego tytułu rozliczeń, w stosunku do istoty działalności pozwanego, miało charakter uboczny, pomocniczy i nie można tego rodzaju działań uznać za typowe dla strony pozwanej. W konsekwencji zarzuty apelacji skierowane na zakwestionowanie trafności zastosowania w sprawie art. 97 k.c. są trafne.

Nie prowadzi to jednak do zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia powództwa. Należy wskazać na następujące elementy stanu faktycznego sprawy. Pozwany został zawiadomiony o dokonanej przez J. S. (1) cesji wierzytelności wynikającej z umowy nr (...) z dnia 6 maja 2009 r. na rzecz Banku (...) w S. w dniu 27 maja 2009 r. Oświadczenie

podpisane przez S. S. zostało złożone również w dniu 27 maja 2009 r. W przedmiotowym oświadczeniu zostało wskazane, iż „zobowiązujemy się” (pozwany) przekazać na rzecz Banku (...) w S. wszelkie należności wobec P.P.H.U. (...). Należy przytoczyć kolejny element, tj. mimo nie działania zgodnie z zasadami reprezentacji przewidzianymi w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim, pozwany wypłacił powodowi należności wynikające z umowy nr (...) z dnia 3 stycznia 2008r. zawartej z J. S. (1). Oświadczenie o zgodzie na dokonanie przelewu wierzytelności wynikającej z tej umowy, przy tożsamym brzmieniu § 12 ust. 1 obu umów (k. 87, k. 25), również jednoosobowo podpisał S. S. (k. 89). Zapłata niniejszej należności na rzecz powodowego Banku została dokonana w dniu 30 czerwca 2009 r., a więc miesiąc po złożeniu nieskutecznego oświadczenia o zgodzie na przelew wierzytelności wynikających z umowy nr (...) z dnia 6 maja 2009r. Mimo tożsamej treści obydwu umów oraz nieskutecznie dokonanej zgody na cesję wierzytelności, zachowanie pozwanego było odmienne. Sąd Apelacyjny zauważył również, iż skuteczność oświadczenia S. S. (zgoda na przelew wierzytelności) została zakwestionowana dopiero w piśmie z dnia 14 lipca 2011 r., mimo tego, że J. S. (1) w piśmie z dnia 12 maja 2010 r. zwróciła się do (...) o „anulowanie cesji” na rzecz powoda (k.34). Pozwany nie dokonał żadnych czynności, nie skierował do powoda np. pisma, które służyłoby wyjaśnieniu zaistniałych wątpliwości. Nie może także umknąć uwadze, że realizacja przelewu wierzytelności wynikającej z umowy nr (...) nastąpiła na rzecz (...) spółki z o.o. W związku z tym elementem w postępowaniu odwoławczym Sąd Apelacyjny dopuścił dowód z dokumentów, na podstawie których (...) udzielił zgody na zbycie przez J. S. (1) wierzytelności na rzecz (...) spółki z o.o. i strona pozwana została zobowiązana do ich przedłożenia. Pozwany nie złożył do akt sprawy żądanych dokumentów. Zgodnie zatem z art. 233 § 2 k.p.c. sąd na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału ocenia jakie znaczenie nadać odmowie przedstawienia przez stronę dowodu lub przeszkodom stawianym przez nią w jego przeprowadzeniu wbrew postanowieniu sądu. Należy podnieść, że pozwany z uwagi na okres, który upłynął od chwili wystawienia wymienionych w postanowieniu dowodowym dokumentów, a które ze względu na swoją treść wpływają nie tylko na zestawienia sprawozdawczości finansowej, lecz są istotne dla zobowiązania, które mogłoby stać się przedmiotem sporu, winien działając z należytą starannością, być w ich posiadaniu. Pozwany nie złożył żądanych dokumentów i nie przedstawił racjonalnych przyczyn, które bądź to uniemożliwiłyby mu ich złożenie, bądź też wskazywałyby na utratę dokumentów. Odmowa złożenia wymienionych w postanowieniu dowodowym dokumentów musiała więc prowadzić do negatywnych skutków w sferze procesowej pozwanego, albowiem z przedmiotowej odmowy należy wyprowadzić domniemanie faktyczne (art. 231 k.p.c.), że przedstawienie tych dowodów doprowadziłoby wprost do dokonania ustaleń faktycznych sprzecznych z interesami procesowymi pozwanego, w tym w szczególności do ustalenia, że (...) wypłacił należności z tytułu umowy nr (...) z dnia 6 maja 2009 r. na rzecz (...) spółki z o.o., mimo braku wymaganej zgody wyrażonej stosownie do przewidzianego w ustawie sposobu reprezentacji pozwanego. Dlatego też w ocenie Sądu Apelacyjnego uprawnionym jest ustalenie, że (...) w tego samego rodzaju sytuacjach, nie tylko niejednakowo traktował ten sam podmiot, tj. powoda (w przypadku umowy nr (...) z dnia 3 stycznia 2008 r. należność została wypłacona), lecz również odmiennie ustosunkował się do dwóch różnych podmiotów pozostających w tożsamej sytuacji prawnej. Takie działania pozwanego należy ocenić jako nadużycie przysługującego mu prawa i z tego powodu nie korzystające z ochrony (art. 5 k.c.), i nie prowadzące do oddalenia niniejszego powództwa. Nie można bowiem uznać działania pozwanego podjętego wobec powoda, formalnie oczywiście zgodnego z treścią przysługującego mu prawa, za wykonywanie prawa pozostające w zgodzie z zasadami współżycia społecznego. Pozwany ukształtował i dopuszczał praktykę składnia oświadczeń woli przez osobę, która nie była uprawniona do jednoosobowej reprezentacji podmiotu oraz „realizował” przedmiotowe oświadczenia. Dlatego też naruszeniem zasady lojalności w obrocie cywilnoprawnym jest traktowanie innych podmiotów, pozostających w tożsamej sytuacji prawnej wywołanej przez pozwanego, odmiennie. W konsekwencji na podstawie art. 512 k.c., pozwany jest nadal zobowiązany względem powoda z tytułu umowy przelewu wierzytelności z dnia 27 maja 2009 r., jak słusznie uznał Sąd Okręgowy.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Apelacyjny postanowił na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., ustalając wysokość wynagrodzenia pełnomocnika powoda będącego radcą prawnym na podstawie § 6 pkt 7 w związku z § 12 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji